

Det kongelige barne- likestillings- og inkluderingsdepartement
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

postmottak@bld.dep.no

Reforms høringsuttalelse om forslag til endringer i barneloven for å fremme likestilt foreldreskap

Det vises til høringsnotat og -brev av 25. juni i år.

Reforms syn på regjeringens forslag:

Reform – ressurscenter for menn stiller seg bak forslagene i høringen. Vi er sikre på at en barnelov og en praktisering som for det første har et fokus på barnet og for det andre bygger på den likestilte situasjonen som finnes i familiene, på sikt vil dempe konfliktnivået og være til det beste for alle.

Innledning: Fedre er blitt en sosial realitet i Norge

Fedre er blitt en sosial realitet i Norge de siste 20 årene, i takt med den sterke økningen i fedrenes samvær med barna – først og fremst takket fedrekvoten. Det er ikke lenger mor som er den eneste personen som gjelder som omsorgsperson i familien, og det er ikke lenger bare mor som kan noe og vet noe om barn og barnas beste. Norske fedre bruker mye og stadig mer tid med barn, og kan og vet derfor mye om deres beste.

Fedre har legitime ønsker og krav for seg og for deres relasjon til barna. Ikke minst er det viktig for dagens fedre at relasjonen til barna respekteres og videreføres.

Denne nye situasjonen er det fortsatt mange som ikke har tatt inn over seg. Det gjelder mange mødre, som det gjelder ansatte i hjelpeapparatet og andre aktører som tolker barneloven. Gjentatte undersøkelser viser at hjelpeapparat og mødre har en klar helning til det morssjåvinistiske. Denne mangelen på forståelse og aksept av fedre som omsorgsgivere genererer konflikt.

Endringen har heller ikke gitt seg utslag i lovgivningen for barnefordeling etter samlivsbrudd, eller i forståelsen av loven ved konflikt mellom foreldrene. Her er mor i mange sammenhenger fortsatt den automatisk foretrukne, mens far svært ofte reduseres til en biperson i barnas liv. Det konstante og høye nivået av høykonflikt i forbindelse med barnefordeling etter samlivsbrudd henger sammen med at menn i økende grad har kommet på banen som fedre og omsorgsgivere for barn.

I en slik situasjon er det ikke tilstrekkelig at det offentlige rammeverket legger til rette for at fedrene skal ha barnet i fokus, og tenke på noe mer enn seg og sine. Det er også nødvendig at rammeverket og forståelsen av det oppdateres til å gjenspeile den mer likestilte situasjonen som faktisk finnes i familiene.

En demokratisk utvikling av familien

De siste 30-40 årene har vært preget av en demokratisering av familiene i Norge. Ingen skal tvinges til å være gift eller samboende, og skilsmisse og samlivsbrudd har lenge vært en sosial realitet i alle samfunnsgrupper, også blant innvandrere. Det eksisterer nulltoleranse for voldsbruk. Ingen, hverken barn eller voksne skal måtte leve i familier preget av vold og rus. I de fleste familier blir ikke barn tildelt noen underordnet rolle, men er ofte tildelt en rolle som ganske likeverdig med foreldrene, der de har rett til å si sin mening og være med på å bestemme saker som har betydning for dem selv

Et trekk ved denne demokratiske utviklingen er fedrenes økte emosjonelle og reelle tilstedeværelse og bidrag i familiens dagligliv. Det henger sammen med en endring av verdsettelsesmønstre der fedre sammen med mødrene prioriterer familie og omsorg.

Eksplisiv økning i antall foreldre som har delt omsorg

Fra 2002 til 2012 har andelen som avtaler delt omsorg økt fra 8 til 25 prosent. (SSB-tall). Dette til tross for at mange har møtt motforestillinger mot delt omsorg både fra ansatte i familievern og fra barneombudet.

Reforms erfaringer i møte med menn

Reform har gjennom hele ressurscenterets eksistens mottatt henvendelser fra menn som gjennomgår samlivsbrudd, og som opplever dette som en krise. I særlig grad er krisene knyttet til tap av samvær med og omsorg for egne barn. Vår hjelpelinje Mannstelefonen, etablert allerede i 1980 under navnet Krise- og rådgivningstelefon for menn, har vært og er fortsatt en kanal for fedre som opplever ikke å bli møtt på sitt brennende ønske om å opprettholde en god relasjon til barna etter samlivsbrudd.

Vi sitter på hundretalls historier fra menn som forteller om et offentlig tjenesteapparat som opererer på vegne av mor som den foretrukne omsorgspersonen for barn.

Dette støttes blant annet av en undersøkelse gjort av Anita Storhaug, som tydelig viser at fedre blir mindre støttet og forstått av barnevernet enn hva mor blir. Storhaug trekker fram hvordan bekymringsmeldinger fra mødre og fedre blir ulikt behandlet:

<http://forskning.no/2015/02/barnevernet-foretrekker-mamma-framfor-pappa>

Reforms erfaringer i møte med menn tyder på at samme kjønnsstereotype holdningssett er vanlig i familievern. Mange av de fedrene vi møter opplever seg mindre forstått og støttet av familievern enn det de ser deres tidligere partnere blir. Noen opplever seg direkte motarbeidet. I en slik situasjon blir det vanskelig for mange å ta en konstruktiv rolle.

Familieterapeuten Jesper Juul bruker begrepet morssjåvinisme for å betegne den forhåndantakelse som mange fagpersoner og andre har om at det er mor som er den beste og primære omsorgspersonen for barn. Det er flere undersøkelser som viser at en slik fordomsfull holdning fremdeles er svært dominerende både i hjelpeapparatet og i befolkningen.

Jesper Juul om fedre og morssjåvinisme: <http://www.familieverden.no/Samliv/Familieliv/Mor-ma-slippe-far-til-eller/>

Fra Sintef-undersøkelsen fra 2010 går det fram at mange ansatte er kritiske til delt omsorg som løsning. Barneombudet har gjentatte ganger uttalt seg negativt til delt omsorg, særlig som løsning for barn under tre år. Det er åpenbart at mange foreldre har et annet syn på hva som er en god løsning for seg og sin familie enn hva sentrale aktører på feltet har.

En konfliktskapende lov er ikke bra for barna

Det er ikke til fordel for barna at loven i praksis legger til rette for konflikt, slik tilfellet er i dag. Derfor er det bra at det foreligger forslag om en nøytral lovtekst som framhever eller anbefaler delt omsorg som den foretrukne løsningen.

Vi har sett at en del aktører, blant dem barneombudet, har gått imot en slik endring. Dette begrunnes med at barnas beste må veie tyngst. I følge Anne Lindboe (Aftenposten 28.04.15) fungerer loven bra som den er i dag, der utgangspunktet er at det er opp til foreldrene selv å avtale hvor barna skal bo fast og hvilket omfang samværet skal ha. Ombudet argumenterer med at regjeringens forslag om delt bosted som foretrukket alternativ er sett fra et foreldreperspektiv om likestilling mellom foreldre, og ikke fra barnets perspektiv. Hun hevder det er for liten kunnskap om at dette er den beste løsning for alle barn, selv om å bo 50/50 hos far og mor fungerer veldig bra for mange, som hun uttaler.

Reform er enig i at barnas beste må tillegges avgjørende vekt, men vi avviser at en jevnere fordeling er ugunstig for barna. Barneombudet hopper i en slik argumentasjon også bukk over det faktum at saker om antallet barnefordeling etter samlivsbrudd som har havnet for retten, snarere har økt de siste årene. Det er med andre ord ikke grunnlag for å hevde at loven slik den er i dag er konfliktdempende.

Se blant annet: <http://www.nrk.no/rogaland/barnefordelingssaker-har-okt-20--1.7594085>

I motsetning til barneombudet tror Reform at flere enige foreldre og foreldre som samarbeider vil være bra for barn. Vi mener regjeringens forslag kan bidra til dette.

Likestilling er et gode for barns forhold til begge foreldre – også i eldre år

For Reform er det heller ingen motsetning mellom økt likestilling og et bedret forhold mellom barn og foreldrene, slik blant annet barneombudet synes å mene.

Det er vesentlig for barn å ha kontakt med begge foreldre etter samlivsbrudd. I denne sammenheng er det vesentlig at dette også har relavenas når barna selv blir voksne, og foreldrene blir gamle. Vi vet at svært mange menn som mister kontakten med barna etter samlivsbrudd, aldri klarer å gjenoppta denne. Det fører til tap av kontakt med far som en viktig tradisjonsbærer i familien, både for barna og for deres etterkommere (barnebarn, oldebarn, øvrig familie), i tillegg til at alt for mange eldre og gamle menn opplever å avslutte livet uten nære pårørende som kan stille opp for dem.

Eventuelle initiale konflikter i forbindelse med selve samlivsbruddet, som følge av endring i barneloven må også vurderes i et slikt livsløpsperspektiv - både for barna og for deres fedre.

Dagens lov også en belastning for en del kvinner

Det er viktig å være klar over at et for sterkt fokus på mor som den foretrukne omsorgspersonen, også kan være en belastning for kvinner. Forskning har vist at det anses

som tabu for kvinner å være samværsforeldre. Du er ikke «ekte mor» om du ikke har den daglige omsorgen.

En undersøkelse av Grete Larsen fra 2010 viser at det fremdeles er tabu for kvinner å være samværsforelder etter samlivsbrudd. Det er en sterk samfunnsmessig forventning om at barnet skal bo hos mor etter et samlivsbrudd, eventuelt hos begge foreldrene:

<http://kjonnsforskning.no/nb/2012/09/helgemamma?tid=81810>

Samværs sabotasje må stanses

Reform hilser også velkommen endringer som gjør det vanskeligere for forelderen som bor sammen med barnet å sabotere samvær, og også at det nå legges opp til et økt ansvar for foreldrene til å finne fram til felles løsninger forut for flytting. I dag har samværs sabotasje minimalt med konsekvenser. Dette underminerer først og fremst relasjonen mellom barn og fedre. Det samme gjelder de manglende konsekvensene når hovedomsorgspersonen flytter til et annet sted av landet uten å si fra eller legge vekt på relasjonen mellom barnet og samværsforelderen.

Artikler der Reformers syn framkommer:

<http://www.dagbladet.no/2013/01/24/kultur/debatt/debattinnlegg/25413735/>

<http://reform.no/ukens-blogg-er-ikke-likestilling-bra-for-barn/>

<http://reform.no/ukens-blogg-fedre-etter-samlivsbrudd-hoykonflikt-eller-samarbeid/>

For ytterligere kommentarer og utdyping av Reformers syn kan også undertegnede eller seniorrådgiver Ole Bredesen Nordfjell kontaktes (Nordfjells telefon: 408 58 057).

Oslo, 30. september 2015

Are Saastad /s/
daglig leder